

ความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำหญิง
ในประเทศไทย*

FEMALE PRISONERS' SATISFACTION OF BASIC FACILITIES IN FEMALE
PRISONS IN THAILAND

วีนันท์กานต์ รุจิภักดิ์

Veenunkarn Rujiprak

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University, Thailand

สัณญพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

Sanyapong Limprasert

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์

Krisda Saengcharoensap

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Rajabhat Phetchaburi University, Thailand

ยศวดี ทิพยมงคลอุดม

Yodsawadi Thipphayamongkoludom

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

Thailand Institute of Justice, Thailand

E-mail: trujpak@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ และความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังหญิงในประเทศทั้งหมด 2,499 คน จากเรือนจำ 20 แห่งทั่วประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้แบ่งความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภค

* Received 15 February 2021; Revised 23 March 2021; Accepted 22 April 2021

พื้นฐานในเรือนจำ ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐาน และ ความพึงพอใจต่อ สถานที่ในเรือนจำ

ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมแล้วผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานของเรือนจำทั้งสองด้านในระดับปานกลาง ในส่วนของปัจจัยพื้นฐาน พบว่าผู้ต้องขังหญิงพึงพอใจต่อปัจจัยด้านน้ำดื่มในเรือนจำมากที่สุด และ พึงพอใจต่อปัจจัยด้านยารักษาโรค น้อยที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อสถานที่ในเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจต่อห้องสมุด มากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อ สถานที่ส่วนกลาง เช่น ที่พักผ่อน ที่จัดกิจกรรม น้อยที่สุด เมื่อทดสอบความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลและความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐาน และ ความพึงพอใจต่อสถานที่ในเรือนจำ พบว่า กลุ่มอายุที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐาน และ ด้านสถานที่ในเรือนจำต่างกัน ส่วนระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำระยะเวลา 2 - 3 ปีจะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐานมากกว่าผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในเรือนจำ 4 ปีขึ้นไป สถานที่ในเรือนจำ พบว่า ระยะเวลาในเรือนจำไม่ส่งผลความแตกต่างด้านความพึงพอใจต่อสถานที่ในเรือนจำ ประเภทของผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีจะมีความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคทุก ทั้งปัจจัยพื้นฐานและสถานที่น้อยกว่าผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด ส่วนประเด็นประเภทของเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำทั้งสองประเภทไม่มีความแตกต่างกันในระดับความพึงพอใจ ทั้งด้านปัจจัยพื้นฐาน และด้านสถานที่ในเรือนจำ ผลการศึกษาสะท้อนว่า ควรดำเนินการด้านการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขังในเรือน

คำสำคัญ: ผู้ต้องขังหญิง, สาธารณูปโภคในเรือนจำ, เรือนจำประเทศไทย

Abstract

This research aims to study the satisfaction of basic facilities in prisons as well as the level of satisfaction on the basic facilities. The study also explores the approaches to develop the basic facilities management system in prisons. This research uses quantitative methods to collect data among 2,499 female prisoners from 20 prisons all over Thailand. This study classifies the satisfaction of basic facilities in prisons into two aspects: 1) satisfaction on common facilities and 2) satisfaction on different venues in prison

The findings revealed that the female prisoners were satisfied with the basic facilities in both aspects on a moderate level. Regarding the common facilities, the samples were satisfied with the drinking water the most, but they were satisfied with medicine the least. In terms of prison venues, libraries received the highest level of satisfaction while the level of satisfaction on common rooms, for example, relaxing places or activity centers were rated with the lowest level of satisfaction. When considering the different age groups, Next, taking the imprisonment length into account, it was found out that prisoners who had been in jail for 2-3 years had higher level of satisfaction on common facilities compared to those who had been imprisoned for 4 years or more. However, the imprisonment length did not significantly affect the level of satisfaction on the prison venues. In view of the prisoner types, the prisoners on remand had lower level of satisfaction on both common facilities and prison venues when compared with sentenced prisoners. Concerning the differences between the samples from women's correctional institutions (all-female) and the samples from central prisons (female wing), the results indicated that there was no significant difference between them in regards to their level of satisfaction on common facilities and prison venues. The overall results reflected that related agencies should enhance the basic facilities management to provide clean and sufficient facilities in accordance with the number of prisoners.

Keywords: Female Prisoners, Prison Facilities, Prisons in Thailand

บทนำ

เป็นที่ทราบกันว่าสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน ประกอบไปด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และ ยารักษาโรค หรือที่เรียกกันว่า “ปัจจัย 4” โดยมนุษย์ทุกคนพึงมีสิทธิที่จะเข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้โดยสะดวกและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากจนเกินสมควร เนื่องจากปัจจัยทั้งสี่ด้านดังกล่าวไม่เพียงแต่จะช่วยให้มนุษย์

สามารถดำรงชีวิตได้โดยปกติสุขแล้ว ยังเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์สามารถพึ่งพาอาศัยตนเองได้ในระดับพื้นฐานอันเป็นการดำรงรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์อีกประการหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมได้มีการพัฒนาขึ้น ชุมชนต่างๆ เริ่มมีการขยายตัวมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเพิ่มจำนวนของประชากร ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเหล่านั้น ส่งผลให้รัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรเหล่านั้นให้แก่พลเมืองของตนเพื่อให้เกิดความเพียงพอและลดปัญหาการต่อสู้แย่งชิงทรัพยากรระหว่างพลเมืองด้วยกันเอง อันอาจนำไปสู่ความวุ่นวายหรือความรุนแรงภายในสังคมได้

โดยรูปแบบหนึ่งในการจัดสรรทรัพยากรที่มีความจำเป็นเหล่านี้ก็คือการจัดสรรทรัพยากรให้อยู่ในรูปแบบของสวัสดิการสาธารณะอุปโภคขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้ง่ายต่อการเข้าถึงและมีความเท่าเทียมกันในทุกกลุ่มประชากร นอกจากนี้ ยังควรที่จะต้องมีการสำรวจถึงความพึงพอใจของประชากรในการที่รัฐได้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดสรรทรัพยากรพื้นฐาน รวมถึงสิทธิ และสวัสดิการต่างๆ ที่มีความจำเป็น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งแม้ว่าความพึงพอใจจะมีลักษณะค่อนข้างเป็นไปในทางอัตวิสัย (subjective) ที่ในประชากรแต่ละคนก็อาจจะมี ความพึงพอใจต่อสิ่งที่ตนได้รับที่มีความแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามของนักวิชาการหลายท่านในการให้ความหมายและองค์ประกอบของคำว่า “ความพึงพอใจ” อยู่ค่อนข้างมาก อาทิเช่น วิรุฬ พรรณเทวี (วิรุฬ พรรณเทวี, 2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อยสอดคล้องกับ ฉัตรชัย คงสุข (ฉัตรชัย คงสุข, 2535) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

นอกจากนี้ Shelly (ประกายดาว ดำรงพันธ์, 2536) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสุขเป็น

ความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่นๆ ขณะที่ วิชัย เหลืองธรรมชาติ (วิชัย เหลืองธรรมชาติ, 2531) กล่าวว่า แนวคิดความพึงพอใจ มีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ กล่าวคือ ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง ซึ่งมนุษย์ไม่ว่าอยู่ในที่ใดย่อมมีความต้องการขั้นพื้นฐานไม่ต่างกัน ขณะที่ ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์ (ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535) ได้มีการสรุปว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงปัญหาที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน นั้นมี 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยด้านบุคคล (personal factors) หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อดทน อายุ เวลาในการทำงาน การศึกษา เงินเดือน ความสนใจ เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านงาน (factor in the Job) ได้แก่ ลักษณะของงาน ทักษะในการทำงาน ฐานะทางวิชาชีพ ขนาดของหน่วยงาน ความห่างไกลของบ้านและที่ทำงาน สภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น และ 3) ปัจจัยด้านการจัดการ (factors controllable by management) ได้แก่ ความมั่นคงในงานรายได้ผลประโยชน์ โอกาสก้าวหน้า อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ความรับผิดชอบ การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร การนิเทศงาน เป็นต้น

สำหรับประชากรในกลุ่มที่เป็นผู้ต้องขัง มักจะเป็นกลุ่มประชากรที่ถูกมองข้ามถึงความสำคัญในการจัดให้มีการเข้าถึงซึ่งสาธารณูปโภคต่างๆ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากแนวคิดหรือมุมมองที่เป็นการตีตรา (stigmatized) ประชากรกลุ่มนี้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม สมควรที่จะได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้เกิดความหยาบช้า โดยการจำกัดการเข้าถึงซึ่งทรัพยากรรวมถึงสิทธิและสวัสดิการที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตก็อาจจะถือได้ว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่ามาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาวะต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่มีความจำเป็นในการได้รับการดูแลทางด้านสวัสดิการบางด้านเป็นพิเศษมากกว่าผู้ต้องขังประเภทอื่น โดยจากข้อมูลจำนวนของผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยที่มีการสำรวจเมื่อปี 2564 พบว่า มีผู้ต้องขังหญิงทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น จำนวน 32,686 คน ซึ่งอาจเกินกว่าที่เรือนจำหรือทัณฑสถานจะสามารถรองรับได้ ทำให้เกิดข้อจำกัดของผู้ต้องขังหญิงในการเข้าถึงทรัพยากร สาธารณูปโภค และบริการด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งล้วนแล้วแต่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีไม่ว่าจะเป็นสุขภาวะทางกายหรือสุขภาวะทางจิต อันอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ทำให้ไม่ได้เกิดผลดีเท่าที่ควร

ในปี 2553 องค์การสหประชาชาติโดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65 ได้ให้ความเห็นต่อ ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures of Women Offenders) หรือ ที่รู้จักกันในชื่อของ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” (Bangkok Rules) อันเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานของเรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นหญิง (นันทิ จิตรสว่าง, 2556) ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวจะมุ่งเน้นในด้านของการให้การดูแลผู้ต้องขังหญิงโดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะในเชิงเพศภาวะ รวมถึงการกำหนดแนวทางในการบำบัดฟื้นฟูที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขังหญิง อันเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพของเรือนจำของประเทศไทยในปัจจุบันที่ไม่เอื้อต่อความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิงมากนัก และไม่ถือว่ามาตรการดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างไม่เท่าเทียมกัน (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างเรือนจำ กับหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านสวัสดิการสังคม ชุมชนในท้องถิ่น และ หน่วยงานนอกภาครัฐ (Non-Government Organizations: NGOs) อื่นๆ (United Nations Office on Drug and Crime, 2018) โดยผลของข้อกำหนดดังกล่าว จึงทำให้ทางเรือนจำหรือทัณฑสถานมีหน้าที่ในการจัดสวัสดิการ รวมถึงการเตรียมความพร้อมทางด้านต่างๆ ให้แก่ผู้ต้องขังหญิง เพื่อช่วยให้ช่วยให้ผู้ต้องขังหญิงมีสุขภาพทางกายและใจดีขึ้น มีโอกาสได้ออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่เหมาะสม ได้รับการฝึกอาชีพตามความสนใจ มีพลังชีวิตผ่านการทำงานอิสระและสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับเพื่อนผู้ต้องขัง และ เจ้าหน้าที่เรือนจำ อันเป็นการเปลี่ยนแนวคิดจากการจำกัดการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการต่างๆ ในลักษณะที่เป็นการลงโทษมาเป็นการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างมีมนุษยธรรม และเป็นการดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ไม่ให้ถูกล่วงละเมิดแม้ว่าเขาเหล่านี้จะเป็นผู้ต้องขังอันถือได้ว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่นำมาช่วยในการแก้ไขและฟื้นฟูตัวผู้ต้องขังเองได้อีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินการจัดทำสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้ต้องขังหญิงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของข้อกำหนดกรุงเทพ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จึงควรมีการทำการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังหญิงที่มีต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ทางเรือนจำหรือทัณฑสถานได้จัดเตรียมไว้ ทั้งในแง่ของปัจจัยพื้นฐาน และความพึงพอใจต่อสถานที่ในเรือนจำ อันได้แก่ ที่อาบน้ำ ห้องสุขา เรือนนอน ร้านค้า ห้องสมุด และ สถานที่เยี่ยมญาติ เนื่องจากผู้ต้องขังหญิงถือเป็นผู้ได้รับบริการดังกล่าวในทางตรงจากเรือนจำ จึงถือเป็นกลุ่มประชากรที่

สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหา รวมถึงข้อจำกัดในการจัดทำสวัสดิการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะแก่ทางเรือนจำได้อย่างตรงตามความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อทางเรือนจำ ทัดทสสถาน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของข้อบัญญัติกรุงเทพในการมุ่งให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ผู้ต้องขังหญิงทางด้านสวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและสอดคล้องกับเพศภาวะของผู้ต้องขัง อันจะเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปช่วยสนับสนุนการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟู ให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในระหว่างถูกคุมขังให้เกิดประสิทธิภาพ และสามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุขต่อไปภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว

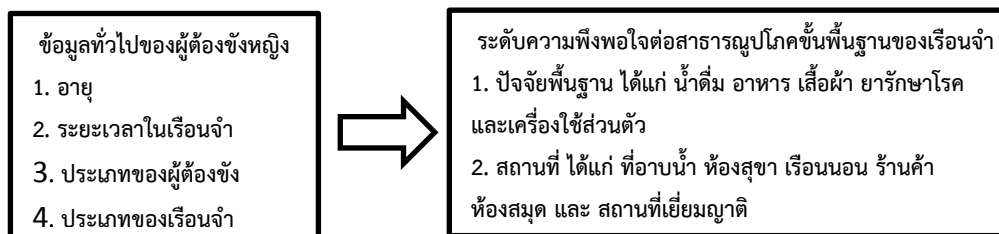
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำจำแนกตาม อายุ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ ประเภทของผู้ต้องขัง และ ประเภทของเรือนจำ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานในเรือนจำ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถามในการสำรวจ (Questionnaire Survey) กลุ่มผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและทัณฑสถานหญิงในประเทศไทย โดยให้ผู้ต้องขังหญิงทำแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-reported questionnaire) ส่วนกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่ไม่สามารถอ่านและเขียนได้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม (Interview questionnaire)

การสุ่มตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้ ได้สุ่มตัวอย่างจากเรือนจำ หรือ ทัณฑสถานหญิง ที่มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงจำนวนมากที่สุด 2 อันดับแรกในแต่ละเขตของกรมราชทัณฑ์ (มีทั้งสิ้น 10 เขต) จำนวนทั้งสิ้น 20 แห่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ โดยการกำหนดโควตาร้อยละ 5 ของจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั้งหมด การสำรวจครั้งนี้มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั้งสิ้น 2,499 คน อายุเฉลี่ย 33.80 ปี อายุต่ำสุด 19 ปี และ อายุสูงสุด 67 ปี ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ และสถานภาพสมรส คือ อยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา แต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ส่วนฐานความผิดส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ครอบครองเพื่อจำหน่าย) รองลงมา คือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การอบการวิจัยมีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ น้ำดื่ม อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และเครื่องใช้ส่วนตัว และ ปัจจัยด้านสถานที่ ได้แก่ ที่อาบน้ำ ห้องสุขา เรือนนอน ร้านค้า ห้องสมุด และ สถานที่เยี่ยมญาติ โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ต้องขังหญิงที่อายุ ระยะเวลาในเรือนจำ ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำแตกต่างกัน
2. ผู้ต้องขังเด็ดขาดและผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีมีความแตกต่างกันในระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ
3. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิง และเรือนจำกลางความแตกต่างกันในระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ

ผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แบ่งความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1.1 ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ น้ำดื่ม อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และเครื่องใช้ส่วนตัว
- 1.2 สถานที่ ได้แก่ ที่อาบน้ำ ห้องสุขา เรือนนอน ร้านค้า ห้องสมุด และ สถานที่เยี่ยมญาติ

ผลการศึกษาจากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐานในเรือนจำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในเรือนจำระดับปานกลางในทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจในเรื่อง น้ำดื่มในเรือนจำ มากที่สุด ซึ่ง

ใกล้เคียงกับความพึงพอใจด้านอาหาร และ สิ่งที่ต้องขังหญิงพึงพอใจน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อยารักษาโรคในเรือนจำ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐานในเรือนจำ

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
1) น้ำดื่ม	3.04	1.00	ปานกลาง
2) อาหาร	3.03	1.04	ปานกลาง
3) เสื้อผ้า	2.93	0.94	ปานกลาง
สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
4) ยารักษาโรค	2.78	1.08	ปานกลาง
5) เครื่องใช้ส่วนตัว (เช่น สบู่ ยาสระผม ผ้าอนามัย เป็นต้น)	2.81	1.05	ปานกลาง
ความพึงพอใจโดยรวม	2.92	0.82	ปานกลาง

ประเด็นความพึงพอใจต่อสถานที่ หรือ สภาพแวดล้อมในเรือนจำ จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจด้านห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาคือ สถานที่เยี่ยมญาติ ร้านค้า และ เรือนนอน ตามลำดับ ส่วนด้านสถานที่ส่วนกลาง เช่น สถานที่ในการพักผ่อน ทำกิจกรรม เป็นด้านที่ผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อสถานที่ในเรือนจำ

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความพึงพอใจ
1) ที่อาบน้ำ	2.57	1.07	ปานกลาง
2) ห้องสุขา	2.64	1.04	ปานกลาง

3) เรือนนอน	2.87	1.05	ปานกลาง
4) ร้านค้า	2.89	1.00	ปานกลาง
5) ห้องสมุด	3.11	1.06	ปานกลาง
6) สถานที่เยี่ยมญาติ	3.05	1.01	ปานกลาง
7) สถานที่ส่วนกลาง (เช่น ที่พักผ่อน/ จัดกิจกรรม เป็นต้น)	2.47	1.14	น้อย
ความพึงพอใจโดยรวม	2.78	0.84	ปานกลาง

2. ระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ จำแนกตาม อายุ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ การกระทำผิดซ้ำ ประเภทของผู้ต้องขัง และ ประเภทของเรือนจำ

2.1 อายุของผู้ต้องขังหญิง ผลการศึกษา จากตารางที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยรวมของกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี กลุ่มอายุ 30 – 39 ปี และ กลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป พบว่า จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วย One-way ANOVA พบว่า กลุ่มอายุของผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 10.02$, $p\text{-value} < 0.01$) และผลการศึกษาการเปรียบเทียบรายคู่โดย Scheffe พบว่า ผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ต้องขังในกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มอายุ 30-39 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) ส่วนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มอายุ 30 – 39 ปีนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.48$) ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับการเปรียบเทียบความพึงพอใจด้านสถานที่ จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ต้องขังหญิงมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านสถานที่ในเรือนจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 10.852$, $p\text{-value} < 0.01$) และผลการศึกษาการเปรียบเทียบรายคู่โดย Scheffe พบว่า ผู้ต้องขังอายุ 40 ปีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30 – 39 ปี ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐานจำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		F-test	p-value
		Mean	S.D.		
ต่ำกว่า 30 ปี	846	2.84	.80	14.23	0.00
30 – 39 ปี	979	2.89	.81		
40 ปีขึ้นไป	557	3.08	.87		

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		F-test	p-value
		Mean	S.D.		
ต่ำกว่า 30 ปี	846	2.72	.84	10.85	0.00
30 – 39 ปี	979	2.75	.80		
40 ปีขึ้นไป	557	2.93	.89		

2.2 ระยะเวลาในเรือนจำ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน (ตารางที่ 5) และ ความพอใจด้านสถานที่ (ตารางที่ 6) ตามระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ พบว่า กลุ่มระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำของผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 4.82$, $p\text{-value} = 0.008$) และผลการศึกษาการเปรียบเทียบรายคู่โดย Scheffe พบว่า มีเพียงกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในเรือนจำ 2 – 3 ปี แตกต่างจากกลุ่มที่อยู่ในเรือนจำ 4 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} = 0.01$) โดยกลุ่มที่อยู่ในเรือนจำระยะเวลา 2 – 3 ปี มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่อยู่ในเรือนจำ 4 ปีขึ้นไป สำหรับความพึงพอใจด้านสถานที่ในเรือนจำ พบว่า พบว่า กลุ่มระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำของผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 2.67$, $p\text{-value} = 0.06$)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานจำแนกตามระยะเวลาในเรือนจำ

ระยะเวลา	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		F-test	p-value
		Mean	S.D.		
1. 1 ปีและต่ำกว่า	948	2.90	.83	4.82	0.008
2. 2 - 3 ปี	843	2.98	.82		
3. 4 ปีขึ้นไป	622	2.85	.80		

กลุ่ม 1 และ 2 ไม่ต่างกัน (0.83) ไม่ต่าง 3 (0.62) กลุ่ม 2 และ กลุ่ม 3 ต่างกัน (0.01)

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสถานที่จำแนกตามระยะเวลาในเรือนจำ

กลุ่มอายุ	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		F-test	p-value
		Mean	S.D.		
1. 1 ปี และต่ำกว่า	948	2.74	.86	2.67	0.06
2. 2 - 3 ปี	843	2.83	.85		
3. 4 ปีขึ้นไป	622	2.78	.80		

2.3 ประเภทของผู้ต้องขัง ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test จากตารางที่ 7 และ 8 พบว่า ประเภทของผู้ต้องขังหญิงแตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในเรือนจำ ($t = 5.30, p < 0.001$) และความพึงพอใจด้านสถานที่ในเรือนจำ ($t = 5.36, p < 0.001$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่นักโทษเด็ดขาดมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานในเรือนจำและสถานที่ในเรือนจำสูงกว่านักโทษที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานจำแนกตามประเภทของผู้ต้องขัง

ประเภทของผู้ต้องขัง	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		t	p-value
		Mean	S.D.		
1. นักโทษเด็ดขาด	1,776	2.97	.81	5.30	0.00

2. นักโทษระหว่างการพิจารณาคดี	718	2.78	.84		
-------------------------------	-----	------	-----	--	--

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสถานที่จำแนกตามประเภทของผู้ต้องขัง

ประเภทของผู้ต้องขัง	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		t	p-value
		Mean	S.D.		
1. นักโทษเด็ดขาด	1,776	2.84	.81	5.36	0.00
2. นักโทษระหว่างการพิจารณาคดี	718	2.63	.88		

2.4 ประเภทของเรือนจำ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test จากตารางที่ 9 และ 10 พบว่า ผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในทัณฑสถานหญิง และอยู่ในเรือนจำกลางไม่มีความแตกต่างกันในระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานในเรือนจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำประเภทใดความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานจำแนกตามประเภทของเรือนจำ

ประเภทของเรือนจำ	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		t	p-value
		Mean	S.D.		
1. ทัณฑสถานหญิง	1,632	2.93	.83	0.64	0.52
2. เรือนจำกลาง	867	2.91	.81		

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อสถานที่จำแนกตามประเภทของเรือนจำ

ประเภทของเรือนจำ	จำนวน	ระดับความพึงพอใจ		t	p-value
		Mean	S.D.		
1. ทัณฑสถานหญิง	1,632	2.77	.84	-0.53	0.60
2. เรือนจำกลาง	867	2.79	.84		

3. แนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานในเรือนจำ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการจัดการ
สาธารณูปโภคพื้นฐานในเรือนจำที่เกี่ยวข้องด้านชีวิตความเป็นอยู่ในเรือนจำดังต่อไปนี้

- 3.1.1 ควรปรับปรุงเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ รวมถึงสถานที่ต่างๆ ในเรือนจำ เช่น
เรือนนอน ห้องน้ำ ห้องพยาบาล และสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ให้มี
ความสะดวกมากกว่านี้
- 3.1.2 ควรปรับปรุงด้านโภชนาการ ให้มีอาหารครบทั้ง 5 หมู่ อาหารสด
สะอาด มีความหลากหลาย ไม่จำเจ และเพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขัง
รวมทั้งควรมีกฎระเบียบในการรับประทานอาหาร เช่น ความตรงต่อ
เวลา และการรักษาความสะอาด เป็นต้น
- 3.1.3 ควรพัฒนาด้านการรักษาพยาบาล เช่น ควรมีคลินิกยารักษาโรคที่
หลากหลาย มีการจ่ายยาให้เพียงพอ กับจำนวนผู้ต้องขัง และ
ทันทั่วถึง เมื่อเกิดความเจ็บป่วยขึ้น รวมทั้งควรมีการตรวจสอบสุขภาพที่
บ่อยขึ้น ทั้งสุขภาพร่างกาย และทันตกรรม
- 3.1.4 เนื่องจากเรือนจำมีความแออัด คับแคบ ดังนั้น ควรจัดระเบียบ และ
ภูมิทัศน์ในเรือนจำให้มีความสวยงาม เพื่อให้ผู้ต้องขังสบายมากขึ้น
- 3.1.5 ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในเรือนจำ เช่น จุดน้ำดื่ม ทั้ง
น้ำร้อนและน้ำเย็น ราวตากผ้า พัดลม ฝารองนอน เสื้อผ้า เป็นต้น
- 3.1.6 เจ้าหน้าที่เรือนจำ / แพทย์/ พยาบาล ไม่ควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่
หยาบคายกับผู้ต้องขัง ควรที่จะรับฟังรวมทั้งให้คำปรึกษาเมื่อ
ผู้ต้องขังมีปัญหาและต้องการคำปรึกษา
- 3.1.7 ควรเพิ่มระยะเวลาในการเยี่ยมญาติ และเพิ่มช่องทางในการติดต่อกับ
ครอบครัว
- 3.1.8 ควรสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างผู้ต้องขัง ทั้งผู้ต้องขังเด็ดขาดและ
ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี และควรแยกประเภทของผู้
ต้องขังตามฐานความผิด

การศึกษาความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำหญิงในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ โดยเปรียบเทียบกลุ่มอายุ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ ประเภทของผู้ต้องขัง รวมทั้งประเภทของเรือนจำ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจต่อสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำในระดับปานกลางเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นด้าน ด้านอาหาร เครื่องดื่ม ยารักษาโรค หรือเครื่องใช้ส่วนตัวต่างๆ และ สถานที่ต่างๆในเรือนจำ เช่น เรือนนอน เป็นต้น และในบางส่วนมีความพึงพอใจค่อนข้างน้อย เช่น สถานที่ในการทำกิจกรรม หรือ สถานที่ในการพักผ่อน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา อึ้งเจริญวงศ์ (กัญญา อึ้งเจริญวงศ์, 2555) ซึ่งได้ศึกษาในเรื่องของคุณภาพชีวิตภายใต้การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางจังหวัดเพชรบุรี โดยพบว่า การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขังโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรักษาพยาบาลเป็นสวัสดิการที่ผู้ต้องขังได้รับในระดับมาก รองลงมาคือด้านกีฬาและนันทนาการ ด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการพื้นฐาน และด้านอนามัย ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ผู้ต้องขังได้รับในระดับปานกลางตามลำดับ

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าผู้ต้องขังที่มีความแตกต่างกันด้านอายุ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ และประเภทของผู้ต้องขัง มีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ผู้ต้องขังที่มีอายุมากจะมีความพึงพอใจในสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำทั้งด้านปัจจัยพื้นฐานและสถานที่มากกว่าผู้ต้องขังอายุน้อย ซึ่งอาจเนื่องมาจากภาวะของผู้ต้องขังที่มีอายุมากสามารถยอมรับในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในเรือนจำได้มากกว่าผู้ต้องขังที่ยังอายุน้อยจึงส่งผลให้ผู้ต้องขังที่มีอายุมากกว่านั้นมีความพึงพอใจที่มากกว่า และผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำในระยะเวลาประมาณ 2-3 ปี จะมีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มที่อยู่ในเรือนจำ 1 ปีและต่ำกว่า เนื่องจากผู้ที่อยู่ในเรือนจำต่ำกว่า 1 ปีนั้นเป็นช่วงระยะเวลาที่อยู่ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หรือการใช้ชีวิตนั้นแตกต่างจากภายนอกจึงทำให้ความพึงพอใจน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในระยะเวลานานกว่า แต่สำหรับกลุ่มที่อยู่ในเรือนจำ 4 ปีขึ้นไปนั้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเรือนจำ 2-3 ปี เนื่องจากนักโทษที่อยู่ในระยะเวลานานนั้นจะมีความคุ้นชินกับชีวิตความเป็นอยู่ในเรือนจำและไม่เห็นถึงการพัฒนาหรือสิ่งใหม่ๆ แต่สำหรับกลุ่มที่อยู่ในเรือนจำ 2-3 ปีนั้น เป็นกลุ่มที่สามารถเริ่มปรับตัวได้ดีขึ้น อาจจะเริ่มยอมรับในสิ่งที่เป็นอย่างได้ เป็นต้น สำหรับกลุ่มผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีนั้นก็มี

ความพึงพอใจน้อยกว่านักโทษเด็ดขาดนั้น อาจเนื่องจากนักโทษที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดียังมีความหวังที่จะได้รับการปล่อยตัว และไม่สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมหรือยอมรับในสาธารณูปโภคต่างๆ ในเรือนจำได้ ซึ่งประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับนโยบายของเรือนจำด้วยเช่นกันในด้านการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีนั้น ไม่ได้มีสิทธิในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เท่าเทียมกับผู้ต้องขังเด็ดขาด เป็นต้น ผลการศึกษาด้านความแตกต่างของผู้ต้องขังหญิงนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของจิรวรรณ ทิพย์สิงห์ (จิรวรรณ ทิพย์สิงห์, 2555) ได้ทำการศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการของทัณฑสถานหญิงธนบุรี โดยพบว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ก่อนต้องโทษที่ต่างกัน ก็จะมี ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขังหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของสำราญ ยี่ซ่าย และคณะ (สำราญ ยี่ซ่าย และคณะ, 2561) ศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีโครงการกินอิ่ม-นอนอุ่น เฉพาะในเรือนจำจังหวัดสงขลา โดยได้ทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขังโดยแยกตามอายุ และ ระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเรือนจำและทัณฑสถานอันเป็นสถานที่ในการควบคุมตัวผู้ต้องขังหญิงของประเทศไทยได้มีการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงของใช้ส่วนตัวที่จำเป็นต่อสุขอนามัยของผู้ต้องขังหญิง และน้ำสะอาดสำหรับการดูแลสุขภาพ ส่วนตัวของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะน้ำดื่มที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานได้มีการจัดไว้ให้แก่ผู้ต้องขังหญิงอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง หรือ ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) นอกจากนี้ในด้านการจัดสรรสถานที่คุมขังพบว่าเรือนจำและทัณฑสถานได้มีการจัดให้มีสถานที่อันเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเรือนจำ เช่น ที่อาบน้ำ ห้องสุขา เรือนนอน ร้านค้า ห้องสมุด และ สถานที่เยี่ยมญาติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดกรุงเทพเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยข้อจำกัดบางประการจึงส่งผลให้การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ อาจจะยังไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของผู้ต้องขังหญิงได้อย่างครบถ้วน

และครอบคลุม อันเป็นกรณีที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและหาแนวทางในการแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบในการพัฒนาหรือปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงด้านชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังทั้งในด้านของสิ่งของเครื่องใช้ ความสะอาดด้านสาธารณูปโภคต่างๆ รวมทั้งสถานที่ต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น
 2. ควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในเรือนจำที่เอื้อต่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง โดยเฉพาะด้านการจัดพื้นที่ในการพักผ่อนหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น
 3. ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงด้านสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อให้มีคุณภาพในการใช้ชีวิตในเรือนจำที่เท่าเทียมกับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด
 4. ควรมีนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในด้านการจัดการเรื่องเกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ เช่น ยารักษาโรค และการตรวจสุขภาพให้กับผู้ต้องขังอย่างครอบคลุมเพื่อการมีสุขภาพที่ดีขึ้น
- สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปนั้น ควรมีการศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังทั้งหญิงและชายในประเด็นเรื่องคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำเพิ่มเติม และควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสำรวจข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับผู้กระทำผิดหญิงในประเทศไทย โดยมหาวิทยาลัยมหิดลได้ทำการสำรวจคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย ภายใต้ทุนสนับสนุนของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา อึ้งเจริญวงศ์. (2555). คุณภาพชีวิตภายใต้การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขัง กรณีศึกษา: เรือนจำกลางเพชรบุรี. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 4(3), 309-330.

- จิรวรรณ ทิพย์สิงห์. (2555). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดสวัสดิการของทัณฑสถานหญิงธนบุรี. ใน สารนิพนธ์ไม่ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย คงสุข. (2535). ความพึงพอใจของผู้รับบริการของแผนกคลังพัสดุฝ่ายกักตักและโภชนาการ ภายในประเทศ บริษัท การบินไทยจำกัด (มหาชน). ใน สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัทธี จิตรสว่าง. (2556). แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ไปสู่การปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของไทย. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/533423>
- ประกายดาว ดำรงพันธ์. (2536). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการด้านสินเชื่อ: กรณีศึกษาศูนย์ธุรกิจสะพานขาว ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน). ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรียากร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย เหลืองธรรมชาติ. (2531). ความพึงพอใจและการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ของประชากรในหมู่บ้าน อพยพโครงการเขื่อนรัชชประภา (เขื่อนหาลาน) จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริเพ็ญ จันทน์นิม. (2561). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังชายที่มีต่อการจัดสวัสดิการ ด้านการพัฒนาจิตใจของกรมราชทัณฑ์ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 10(1), 69-76.
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). Bangkok Rules: หลักการทั่วไป. เข้าถึงได้จาก <https://www.tijbangkokrules.org/th>
- สำราญ ยี่ซ่าย, กันตภณ หนูทองแก้ว, พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล, พระณัฐพงษ์ สิริสุณโณ (จันทร์โร), และพระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ). (2561). ความพึงพอใจของผู้ต้องขัง

ที่มีโครงการ กินอ้อม – นอนอุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำจังหวัดสงขลา. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 3(2), 1-18.

United Nations Office on Drug and Crime. (2018). Introductory handbook on the prevention of recidivism and the social reintegration of offenders: Criminal justice handbook series. France: United Nations office.